

ИЗЛИЗА ТРИ ПЪТИ
ВЪ МЕСЕЦА

Абонаменти

За една година 50 лева

ПРОБУДА

Вестник за литература, култура и обществен живот.

Урежда

редационен комитет.

НАРОДНА КУЛТУРА
СРЕДНОТЕКА "Т. КОЛАНОВИЧ"

Адрес:

Койчо Христов — Тръвна.

ЗА ШПИОНАЖА.

Шпионажа е най-непочтенното и най-презрѣното занятие и вътрѣшнѣ това, то е най-разпространеното и най-доходното занятие.

Всѣки денъ се пише за шпионажъ и постоянно се разкриватъ разни видове шпионски мрежи и афери въ полза на едни и въ вреда на други.

Въ разни форми и по разни пѣтища всички държави си служатъ съ шпионажъ и за тоя тѣй унижителенъ за достоинството занаятъ се харчатъ голѣми суми по разни параграфи и параграфчета.

Още не заглъхналъ шума около нашата шпионска афера, която различно се тълкува и обеснява и различно искатъ да използватъ разнитѣ фактори, ето следъ нѣколко дена се появи на сцената и подобна афера въ много по-голѣмъ мащабъ и въ Румания, а не е чудно следъ нея трета, четвърта и пр. и пр.

Защо става всичко това? — Зашто държавитѣ нѣматъ до вѣрие една на друга, защото всѣка държава вижда въ лицето на своята съседка свой врагъ, свой кръвенъ противникъ.

И до като държавитѣ не се обединятъ, за да станатъ една държава, по подобие проекта на Брианъ, за да се премахнатъ границитѣ, съперничеството и въоръженията за война — до тогава ще имаме шпионажъ и разни видове шпионски афери.

Отъ редакцията.

КАРТЕЛИТЪ.

Картелитъ, или както по американски се казватъ, тръстовѣтъ, сж неизбежни слѣдствия и продуктъ на днешната производствена система.

Когато производствѣнитѣ сили нарастнатъ до такава степенъ, што производството почва да дава излишци, които немогатъ да се пласиратъ и следствие на това конкуренцията стане опасна и застрашителна тогава и отъ тоя моментъ почватъ да се явяватъ на сцената разнитѣ видове картели и тръстове за производство и разпѣна.

Теоретически погледнато въ основата си картелитѣ обединяватъ производствѣнитѣ и разпѣнитѣ сили на днешната ступанска система, за да се избѣгне съперничеството и опасната конкуренция и зедно съ това да се гарантира печалбата на капитала.

Чрезъ обединение и регламентация на производствѣнитѣ сили, къмъ гарантиране сигурна печалба за капитала — ето основния мотивъ за образуването и тѣй голѣмото разпространение на тия своеобразни организации и съюзи, наречени картели.

И поради това, че чрезъ тия организации се гарантира сигурна печалба за капитала, виждаме днесъ, какъ тия организации обхващатъ цѣлия свѣтъ и цѣлия ступенски животъ на всички народи и тѣхното значение и сила нарастна до толкова, што въ нѣкой производствени клонове, тѣ се разшириха въ международенъ мащабъ, какъто е случая съ петрола (гаста) свѣтовното производство и разпѣна на който най-важенъ артикулъ се намира въ ржцѣтъ на два голѣми трѣста — единия американски (Стандард-Ойлъ), а другия английски.

Напоследъкъ се заговори, че тия два гигантски трѣста, въ борбата си съ Руския петролъ, който иска да вземе надмощие на свѣтовния пазаръ — сж въ преговори за обединение и може да сж се обединили. Сжщия случай е и съ образуваната напоследъкъ голѣмъ трѣстъ на

метелната индустрия, въ който наредъ съ победителката Франция се нареди и победена Германия, за да се докаже нагледно че капитала не само нѣма граници, но той не държи смѣтка за попълзновенията на разни политически и дипломати, а че въ негова разнотъ лежи всѣкога облагата и гарантираната печалба.

У насъ картелитѣ е сжщо така ясна и очебийна, както и на всѣкъде другезде. И нашата страна така бързо възприе и еволюира до тая нова организационна форма на стопанство и разпѣна, што едва ли ще има нѣколко производствени предприятия, които да не е засѣгнато отъ нея.

Най-важнитѣ отрасли отъ ступанския животъ у насъ, сж засѣгнати отъ тия организации, които диктуватъ ценитѣ и налагатъ своята воля на консуматора, така напримеръ житеритѣ иматъ свой съюзъ, сжщо мелничаритѣ, захаропроизводителитѣ, пивоваритѣ, фабрикаритѣ за производство на сода и лимонада, за поризводство на растителни масла, на тютюно фабрикаритѣ и пр.

До като картелитѣ стоятъ на базата да регулиратъ и държатъ въ равновесие стопанския животъ на народитѣ, като гарантиратъ за себе си една видима и допустима печалба, до тогава и при таква положение може да се каже подпомагатъ правилния ходъ на ступенскитѣ отношения на хората и народитѣ.

Обаче, въ тая си форма на регулатори тия организации слабо сжществуваатъ и съ течение на времето, шомъ се почувствуватъ господери на пазара и на консуматора, тѣ почватъ да се налагатъ и отъ регулатори, тѣ ставатъ грабителни.

Тоя характеренъ бѣлегъ за днешната форма, която приемятъ картелитѣ се отнася еднакво за всички безразлично на коя почва сж израсли — дали на Българска, Френска или Американска.

Въ нѣкои страни има даже спе-

циални закони, както напр. въ Дания, които ограничаватъ грабителскитѣ похвати на картелитѣ, но тия закони само слабо ограничаватъ, но не премахватъ грабежа.

У насъ картелитѣ, не само че държатъ първенство по своитѣ груби наклонности за трупане незаконни печалби — но сжщевременно съ своитѣ грабителски инстинкти сж едно истинско обществено зло, за

Йонко Христовъ — Варна.

ПРИМѢРЪТЪ.

Възпитанието не може безъ примѣръ.

„Примѣрътъ — както твърдо бележи Жане — е сила, на която не може да се противоостои. Трѣбва да земешъ за образецъ единъ добродетеленъ човѣкъ и да го имашъ винаги предъ очи, за да живѣешъ като че е предъ тебе и да вършишъ всичко, като че той те гледа“. И Смайслъ духовито бележи: „Блаженни сж децата, които бѣщи ги водятъ къмъ съвършенство не по дългия пѣтъ на наставленията, а по ксия и лесенъ пѣтъ на примѣритѣ. Примѣрътъ, ако е нѣмъ, е единъ отъ най-могъщитѣ учители на свѣта. Неговото училище е практически животъ, дето учението се предава на дълбоко, винаги по-убедително отъ думитѣ. Словесното учение ни посочва пѣтъ, но постоянната и мълчалива сила на примѣра, която ни се предава чрезъ навики, премѣсва се въ живота и ни увелича съ себе си“.

Да, можѣа е силата на примѣра, въ какъвто и видъ той да се проявява — за зло, или за добро.

Разбира се, тукъ не се касае за субективни обяснения по отношение на примѣра, тѣй както може всѣки да ги схваща лично за себе си, съ огледъ само на своитѣ егистични интереси, а отъ гледището на общонародното и общочовѣшкото благо и напредѣкъ, въ който се включва и личното благосъстояние и благоденствие.

Касае се за примѣръ, който може да даде такава личностъ, която си е поставила за висша своя целъ въ живота да се създаде „човѣкътъ“ въ пълната смисълъ на думата, да стане достоенъ членъ на обществото и борецъ за неговото правилно развитие и усъвършенствуване. Думата е, следователно, за примѣръ, който може да се даде отъ човѣкъ, у когото има развити социални чувства, добити съ възпитание, съ здраво положена основа на нравственъ характеръ, съ воля възпитана и усъ-

ограничение на което ще трѣбва бързи и най-строги държавни мѣрки.

За илюстрация ще преведемъ случая съ захарнитѣ фабрики, които ограбватъ отъ всѣки кгл. захаръ по 10 лв. печалба и печелятъ годишно 300 — 360,000,000 лв. Сжщо и ивоваритѣ, които печелятъ годишно 50 — 80,000,000 лв.

Ст.

(Следва.)

вършенствуванъ, съ мирогледъ за живота, основанъ на етиката, на чистата наука, на опита и наблюдението. Такъвъ човѣкъ е несмутимъ. Той винаги намира прещенката на събитията въ обществения водовъртежъ и тласка съ осъзната ориентировка колелото на живота все напредъ и напредъ по отпѣканъ пѣтъ.

Трудна задача е, наистина, да се създаватъ примѣрни общественици и затуй малко сме имали и имаме такива. Това обаче не значи, че трѣбва да се откажемъ отъ най-голѣмата нужда за развитие на обществѣнитѣ чувства, особено въ младѣжъта.

За щастие, имали сме и примѣрни, доблестни общественици — народни будители и творци, които въ чѣщо ще живѣятъ въ съзнанието и въ душата на народа, като идеали и пѣтководители. Тѣ създадоха епоха, останаха безсмъртни на една блаженна висота, благодарение на своя примѣръ, на съгласуване велики идеи съ велики дѣла.

Тия наши будители и творци народа познава. И за тѣхъ именно поета е казалъ:

„Честитъ е, кой мѣрцина не умира,
Кой може подвизи да завещай;
Честитъ, кой на смъртѣни одѣръ знай,
Че поменътъ му въ гробъ се несѣбярѣ.“

Честитъ е онзи, чийто животъ сияй
Отъ дѣла достойни заредъ мира,
Честитъ е лично блего кой презира
За благого на родния си край!

Ала тежко томува, кой за себе
живѣлъ е само, кой ни въ една душа
достоенъ поменъ не обсеби;
Предъ сетний мигъ той вѣстрашна
ще види, че смъртъта ще го погребѣ
не въ гробница — а подъ цѣла планина“.

Прочие да избираме отъ двата
пѣтъ само добрия, е нашъ отъ първостепенно значение дългъ.

НЕОБХОДИМО ОБЯСНЕНИЕ.

Въ брой 105 на в. „Северна поща“ — Плѣневъ, редактора на сжщия Тод. Симеоновъ си позволява да твърди, че редакциитѣ на провинциалнитѣ вестници биле съгласни съ неговото антрефиле, пратено до сжщитѣ за напечатване и насочено противъ кооперация „Българска захаръ“.

По тоя поводъ редакцията на в. „Пробуда“ заявява, че не е съгласна съ това нечистолюбно антрефиле и не ще го печата и си позволява да каже на управата на съюза на провинциалнитѣ журналисти въ Варна, че е дължна, за да запази престижа на съюза и на неговитѣ членове, да дръпне ушитѣ на тоя самозабравилъ се редакторъ, който

да престане да заблуждава общественостъ съ своитѣ подметания и закѣчки, а най-главно, да престане да подвѣжда разнитѣ редакциии на проавестници, да ставатъ орждия на неговата съмнителна кауза.

Не ще много умъ, за да се схване че Кооп. „Българска захаръ“ трѣбва да се подкрепи, а не да се уязви и да се внася смутъ въ нейното благодарно дѣло и Тод Симеоновъ, като хвърля каля върху това дѣло, сжщевременно петни и дѣлото на съюза на провинциалнитѣ журналисти, който трѣбва да ратува за правда и сбнова, а не за корупция и спекула.

Отъ редакцията.

НАЧАЛО.

Забивам дълбоко азъ тежкото ба-
щино рало,
А черната нива пияна отъ радостъ
мълчи;
И черни се тръскаят следъ мене
бразди безъ начало,
И сълзи отъ радостъ отронватъ пакъ
мойтъ очи.

**

Че нѣга—въ тия—до скоро забра-
вени ниви
Паднали сж три—отъ небето—ране-
ни звезди,
А нѣкой със рало до синура въ
бурени диви
Направилъ бѣ черни—дълбоки—три
дълги бразди.

**

И днеска, когато азъ поря съсъ
дълбоко рало,
И правя дълбоки и черни безкрайни
бразди;
Азъ искамъ да туря въ нивата си
ново начало,
И вечеръ надъ мене да грѣятъ три
едри звезди.

Лалио Рогачевъ.

Никола Чушковъ.

Тръвн. зографи и рѣзбари и произходътъ имъ.

(Продължение отъ брой 6)

Когато дошло време да се за-
върне бащата, майката взела дете-
то си и се скрила въ гората, очак-
вайки тамъ трагичния свой край.
Съпругътъ се върналъ отъ „каръ“
и другитѣ деца му съобщили, че
майка имъ съ новото имъ братче,
което не било кръстено, избѣгала
въ гората отъ страхъ отъ неговата
по-раншна закана. Трепетътъ на де-
цата въ тоя моментъ и забѣгането
на жена му съ последната си ро-
жба внесли смутъ въ душата на ба-
щата и въ него настѣпило отрез-
вление и разкаяние, че по-рано по-
стѣпилъ тѣхъ съ добрата си и вѣрна
съпруга. Сега вече той си умили-
толенъ тонъ пита децата си да ка-
жатъ, кждѣ и въ коя гора е забѣг-
нала майка имъ, за да отиде и я
доведе. — „Азъ ще я прибера и нѣ-
ма да ѝ се карамъ.“—Децата пока-
зватъ госоката, кждѣто избѣгала
майка имъ, и разказаниятъ съпругъ,
повикалъ съ себе си нѣкои отъ
съседитѣ си и намѣрилъ уплашена-
та си съпруга, седеща въ отчаяние
съ рожбата си между хрсталацитѣ
въ гората. Облѣтъ въ сълзи, сниз-
ходителниятъ сега вече съпругъ,
увѣрилъ уплашената своя съпруга
че иде за нея да я прибере, защото
се разкалял за сторената закана и
не вѣрвалъ, че тя ще разбере ра-
ботата тѣхъ дълбоко. Тогва майка-
та, задавена отъ сълзи, взела дете-
то си на ръже и се хвърлила въ
обятията на съпруга си, безъ да
продума нѣщо.

Така Карчо прибралъ жената

СКИЦИ И ПОРТРЕТИ
ИЗЪ ИШЕНСКИ СЮЖЕТИ.

III.

Засмѣтъ до уши, при вратника
засталъ
На Пенча попа, единъ въпросъ бихъ
азъ задалъ:
Защо и какъ може да търпи
Шивара при носа му работа да
върти
И махлата му да мърси?..

Пенчо срѣщу ми се усмихна
И съ радостъ ржката ми стисна
Да, правъ си ти приятелю любезни
Това всѣки го знае
И Шивара скоро, бай Пенча ще
Х. познае.

* * *

На чардака замечтана
Съ усмивка нежна очертана
Кака Тотка всѣкъ се вглежда
Любопитно вси изглежда.

Р. Радоставовъ

ЗА ТРЪВНА.

(Продължение отъ бр. 5.)

За произхода и историческото
развитие на иконопистовото (зогра-
фство) и рѣзбарството не ще гово-
ря въ настоящитѣ си бележки, по-
неже тая материя е разработана съ
нуждната вещина отъ Никола Чуш-
ковъ, дългогодишенъ учителъ въ гр.
Тръвна въ статията му „Тръвненски-
тъ зографи и рѣзбари“ печатана въ
сп. „Духовна култура“ и по настоя-
щемъ препечатвана въ в. „Пробуда“
— Тръвна.

Не ще се спирамъ сждо и вър-
ху историческото развитие и на
другитѣ занаяти въ Тръвна, които
сж биле главния поминѣкъ на на-
селението въ течение на цѣли сто-
лѣтия, нѣкои отъ които по настоя-
щемъ сж изчезнали, други сж на

изчезване, а трети и днесъ сждо
стуватъ, само че модернизирани и
правятъ голѣмъ дѣлъ въ поминака
на населението.

По тоя именно въпросъ доста
се е писало и макаръ, че може да
се пише още много по него, за-
се виде още по-ясна и исчерпател-
на картина за развоя на занаятчи-
ството, тоя въпросъ азъ минавамъ
мимоходомъ, като предметъ на спе-
циални бележки и си позволявамъ
да спра вниманието на уважаемитѣ
читатели върху нѣкои особености
на Тръвненскитѣ обичай, на оби-
чайнитѣ пѣсни, на облеклото, кж-
дитѣ и пр. и пр.

(Следва)

ХРОНИКА.

Умоляватъ се Г-да абона-
титѣ да се потрудатъ за испра-
щането на абонамента си.

Новото настоятелство на чи-
талището се конструира на 21 то-
го при съставъ: председателъ Г. Каза-
совъ, подпр. Ст. Пандурски, секре-
таръ Цаню А. Калугеровъ, касиеръ
Цаню Антоновъ, библиотекаръ Г-ца
Д. Койчева и съветници мирови сж-
дия Цветковъ и свещ. Ив. Тодор-
ровъ пожелаваме ползотворна ра-
бота.

На 29 XI т. г. е деня на Дѣ-
до Петко Славейковъ. По тоя слу-
чай отъ името на читалището ще
се изнесе беседа за живота и твор-
ческата дейностъ на поета.

Г-нъ Боню Грозевъ, като хо-
датъ отъ 1 ноември н. г. почва
изпълнителна работа въ писалище-
то и подъ патронажа на адвоката
Ст. Пандурски.

Уволненъ е дисциплинарно
трѣвн. околийски лѣкаръ Д-ръ Въл-
наровъ.

За секретаръ на трѣвн. мир.
сждилище е назначенъ Иванъ Мла-
деновъ отъ Търново, а за секр.-бир-
никъ на Плъчковската община Ст.
Илиевъ отъ с. Недеви, Габровско.

Тръвненско Градско Общинско Управление

Обявление № 2946

Тръвненското Градско Общинско управление обявява на интере-
сующитѣ се, че на 7 ноември т. г. назначена съ прѣтоколъ № 22/1930
година спазарителна комисиия ще води преговори съ Д-во „Сидра“ въ гр.
Тръвна за откупуване електрическата мржа на дружеството за електри-
фикацията на града. Преговоритѣ ще се водятъ въ общинск. управление.

гр. Тръвна, 29 октомври 1930 година.

Кметъ: Н. Захариевъ
Секретаръ: Ив. Пашовъ

К. Х.

Недостойниятъ.

Часътъ е три следъ полунощъ.
Господинъ Капитански, стана отъ
леглото, наметна тънското шаечено
палто, приближи се до малката дъ-
счена масичка, пипнишкомъ наѣмри
кибричената кутия, запали почти из-
горѣлото сперманце, залепено на
малкъ тенекяний свѣтильникъ и по-
чна да се разкожда изъ стаята пре-
вить на двѣ — разрошенъ, съ умо-
ренъ и замисленъ погледъ.

Вънка есенния дъждецъ, леко
си ромолеше, чувствуваше се какъ ти-
хичко се стели по покривитѣ и тро-
товаритѣ съ своего монотоние и
съ своя прохладъ, внасяше особен-
но тежко и мжчително настроение
въ душата на всѣкиго, а особенно
въ душата на тия, които и безъ то-
ва сж развалувани и разтревожени
отъ нѣкоя друга причина, и по коя-
то особена причина даже и съня
имъ е нарушенъ и по цѣли нощи
не заспиватъ.

Такъвъ бѣше случая и съ на-

шия уважаемъ г-нъ Капитански.

Той бѣше не особенно силенъ
човѣкъ и есенния дъждецъ, като че
валеше не по покривитѣ и тротоа-
ритѣ, а направо като че бѣше влѣ-
зълъ въ неговата стая и като че ли
валеше направо на самия него и
произваше цѣлото му същество
чакъ до коститѣ—така му бѣше не-
му студено и така силно се свиваше
той и трепереше подъ тънското ша-
ечено палтенце.

Но есенния дъждецъ и студа
биха биле нищо, не би ги чувствув-
валъ Г-нъ Капитански, ако не бѣше
едно обстоятелство, което предава-
ше особенно тежко настроение, кое-
то помрачаваше душата му и кое-
то не му даваше възможностъ по
цѣли нощи да спи.

Разкожда се Г-нъ Капитански
изъ стаята, съ навѣсенъ погледъ, отъ
време на време маха ржче въ въз-
духа, удря съ кракъ въ пода и ту
тихичко ту възбудено бърбори нѣ-

що на самия себе си:

— Сждба! — невѣрница!.. Днесъ
си тукъ... утре си тамъ... Днеска си
такъвъ... утре съвсемъ другъ... Отъ
голѣмъ човѣкъ — бързо ставашъ ма-
лъкъ, а отъ малкъ, погледъ изве-
дняжъ си станалъ голѣмъ!..

За мигъ Г-нъ Капитански спи-
ра хода си, замисля се и добавя:
— Да станешъ отъ „голѣмъ“
малкъ — то може, а да станешъ отъ
„малкъ“ голѣмъ, то е май трудна
работа, но... нека допустнемъ, че
и то може да стане... нека не
отричаме и тая воля на сждбата.

— А азъ за себе си къмъ коя ка-
тегория бихъ могълъ да принадлежа?
— наново продължи да говори Ка-
питански, като продължи да се раз-
кожда изъ стаята и отъ време на
време спираше на замъгленото про-
зорче и взираше погледъ, за да раз-
бере, дали скоро ще дойде деня.

— Дали азъ съмъ отъ тия дре-
бнитѣ, отъ нищожнитѣ, които ставатъ
голѣми, или пъкъ крия въ себе си
всички качества на голѣмнитѣ, на
недосегаемитѣ, които ставатъ мал-
ки и които така безжалостно па-
датъ омърсени обезобразени предъ

нозетѣ на жестока сждба?!

Г-нъ Капитански по служба бѣше
дългогодишенъ чиновникъ на Дър-
жавна банка и макаръ да бѣше та-
къвъ въ дълбоката провинция все
се смѣташе за „голѣмъ“ човѣкъ, съ
голѣмчитѣ всѣкога дружеше, тѣ го
обичаха и той тѣхъ обичаше и ни-
кога на умъ не му е идвало, че
нѣкога може да се издѣни положе-
нието и отъ „голѣмъ“ да станемъ малкъ.

Но нали е сждба, дойде не-
очаквано като отъ невиделица и Г-нъ
Капитански отъ „голѣмъ“ човѣкъ,
стана „малкъ“ човѣкъ, т. е. отъ го-
лѣмъ банковъ чиновникъ, който всѣ-
кий денъ прехвърляше презъ ржче-
тѣ си хиляди и милиони разни ви-
дове банкноти и ефективи, който
всѣка сутринъ и обѣдъ си пиеше
кафето на търговското кафене подъ
бresta съ Г-нъ кмета и Г-нъ депу-
тата—ето го сега уволненъ банковъ
чиновникъ, кандидатъ за служба,
изоставенъ отъ кмета и депутата,
безъ пари и кредитъ отъ една се-
дмца се търкала по мръснитѣ сто-
лични хотели и чака благоволене
на то „тогозъ“ и „оногосъ“ за на-
значение.

(Следва)